

Brandtflaggermus *Myotis brandtii*, ny pattedyrart for Østfold

OLA M. WERGELAND KROG & PER TANGEN

Wergeland Krog, O. M. & Tangen, P. 1998. Brandtflaggermus *Myotis brandtii*, ny pattedyrart for Østfold. *Natur i Østfold* 17(1-2): 3-4.

Brandtflaggermus *Myotis brandtii* ligner mye på skjeggflaggermus *Myotis mystacinus* og en må minst studere penis og/eller tannsett for sikker artsbestemmelse. Enklest er det å undersøke disse artene på overvintrings-lokaliteter. Siden skjegg-/ brandtflaggermus er blant de sjeldneste artene på overvintringslokaliteter i Østfold, ble ikke brandtflaggermus påvist i Østfold før den 5. mars 1998.

Ola M. Wergeland Krog, Alleen 16, 1890 Rakkestad. E-post: naturkar@online.no
Per Tangen, Kykkelsrudveien 72, 1800 Askim

Mistenkelig flaggermus

Den 5. mars 1998 ble en hanne av brandtflaggermus *Myotis brandtii* påvist på en overvintringslokalitet i Trøgstad kommune. Dette er første funn av arten i Østfold. Flaggermusa ble først påvist av Per Tangen, og ble notert som ubestemt skjegg-/brandtflaggermus. Fordi individet hadde et noe avvikende utseende fra andre individer i det samme artskomplekset, ble Ola M. Wergeland Krog kontaktet for å bistå i artsbestemmelsen.

Tangens mistanke var berettiget, dyret så helt klart annerledes ut, og ble bestemt til brandtflaggermus på grunnlag av hudfarge, fasong på tragus (ørelokk) og fasongen på penis. Hudfargen var lysere enn for skjeggflaggermus *Myotis mystacinus*, og ytterkanten av tragus var konveks, til forskjell fra skjeggflaggermus hvor denne er konkav. Penis var dessuten tydelig klubbeformet. Den siste karakteren er den sikreste, og samtidig den enkleste. Penis på brandtflaggermus er tydelig klubbeformet, mens den er tynnere og sylindrisk på skjeggflaggermus. Når det gjelder hunndyrene i artskomplekset så må tannsettet studeres. Dette er ikke noen enkel oppgave, tatt i betraktning at det må gjøres på et levende dyr, og at det må skje fort av hensyn til dyrets sjanse til å overleve vinteren. At skjegg-/brandtflaggermus i tillegg er de sinteste og mest rabiate av flaggermusene, gjør ikke arbeidet enklere.

Ingen overraskelse

Funnet av brandtflaggermus var langt fra noen overraskelse. Det har snarere blitt sett på som et tidsspørsmål når arten ville bli påvist, enn et spørsmål om arten fantes i fylket. En av grunnene til at det tok så vidt lang tid, er at andelen av skjegg-/brandtflaggermus på overvintringslokalitetene er liten. Av totalt 205 kontrollerte flaggermus vinteren 1997-98 ble det totalt bare påvist tre skjegg-/brandt eller ca. 1,5% av totalantallet.

Til sammenligning har andelen skjegg-/brandtflaggermus i det området som Oslo og Akershus flaggermusgruppe har oppsyn med (hovedsakelig Oslo, Akershus, Buskerud og Oppland), de siste tre vintrene ligget omkring 36% (Kjell Magne Olsen pers. medd.).

Lite brandtflaggermus

Hvorfor andelen skjegg-/brandt er så mye mindre i Østfold har vi ingen formening om. Det er imidlertid klart at tallforholdet artene i mellom også varierer mye fra år til år. Eksempelvis var langøreflaggermus (66 ind.) den klart vanligste arten på overvintringslokalitetene i fylket i perioden 1993-1995, etterfulgt av nordflaggermus (58 ind.), og vannflaggermus med 14 individer (Wergeland Krog 1996). Vinteren 1997-98 var imidlertid vannflaggermus den nest vanligste

Skjeggflaggermus, som denne på bildet, er mye mer «krakilske» enn sine slektninger vannflaggermusene, og er dermed også vanskeligere å håndtere ved artsbestemmelse.

Foto: Ola M. Wergeland Krog

arten med 66 ind. mens tallene for langøreflaggermus og nordflaggermus var henholdsvis 96 og 40 ind. Hva dette skyldes er har vi ingen kunnskap om. Like lite forstår vi hvorfor bare noen ytterst få av de flere titusener av flaggermusene som jakter rundt i fylket om sommeren henger seg opp og overvintre her, mens resten trekker sørover for vinteren. Hvis det er det de gjør? Vi har ikke engang full oversikt over hvilke arter vi har her i landet. Spørsmålene er mange, og det er vel noe av det som gjør denne dyregruppen så fascinerende å arbeide med.

Litteratur

Wergeland Krog, O. M. 1996. Flaggermus i Østfold. Del III, s. 138-144 i: Olsen K.M. (red.). Kunnskapsstatus for flaggermus i Norge. *Norsk Zoologisk Forening Rapport* 2:1-210.